

Het unieke van doodgewoon

(Openingswoorden van Johan Soetens bij de tentoonstelling "Het Vierkant en de Fles")

"Een flessententoonstelling in Leerdam is tamelijk uniek. Dat zou misschien doodgewoon moeten zijn. Uiteindelijk begon in 1765 de glasactiviteit in Leerdam met het maken van doodgewone flessen en nog altijd is Leerdam een van de grote flessenfabrieken van Europa.

Echter, de talentvolle ontwerpers die vanaf 1919 hun sporen nalieten maar vooral het artistieke en commerciële geweld van Andries Copier hebben gemaakt dat wat nu misschien 1% van de totale omzet is staat voor 99% van de Leerdamse glasreputatie. Begrijpelijk is dat wel. Uiteindelijk gaat een kunstnijverheidsproduct de wereld in onder de naam van de ontwerper, een drinkglas onder de naam van de inhoud, maar een fles onder de naam van de afvuller. Als Copier mag je nog een beetje meedoen, the rest is silence....Als ontwerper van een fles ben je dienstbaar en bouw je niet gemakkelijk aan je eigen reputatie.

Des te meer waardeer ik het dat vandaag twee coryfeeën uit de ontwerpwereld hier zijn: Willem Heesen en Floris Meydam. Willem Heesen ontwierp de bijna tijdloze flessen voor zowel Verhoeven- en Hoppejenever. Het heeft lang geduurd voor een "erkend" ontwerper zich weer aan een jeneverfles zou wagen. Vandaag kunt U hier de nieuwe fles van Jan des Bouvries zien staan: Heel toepasselijk een vierkant model.

De fles ontwerpen van Floris Meydam waren altijd zowel kunstzinnig als technisch goed hanteerbaar. Zij zijn meermalen bekroond, maar de kroon op zijn werk is voor mij de wijziging die hij in de jaren 70 aanbracht aan het ontwerp van de Grolsche beugelfles. Daardoor werd deze geschikt voor moderne productie. Zonder dat zou die fles niet meer te maken zijn geweest. Het is nu de bekendste bierfles ter wereld. Het complete imago en mogelijk zelfs het bestaan van de Grolsch brouwerij en daarmee een stuk werkgelegenheid van de Leerdamse glasfabriek is er aan vastgeknoopt. Over dienstbaarheid gesproken....Meydam vond dat gewoon. Het is uniek.

Zo zijn er bij Bokma en Cointreau genoeg mensen te vinden die een vierkante fles doodgewoon vinden. Ik hoop dat deze tentoonstelling echter laat zien dat het een unieke ondersteuning van het merkbeeld is. En wat schoonheid betreft: Kijk straks eens naar die grote mondgeblazen Cointreaufles uit begin 1900. Een prachtige roodbruine kleur, die kan wedijveren met de kleurengloed van een unica. Met een gewicht van 10 kilo hoeft-ie voor geen object-of-art onder te doen: Een prestatie van de bovenste orde als U bedenkt dat de glasblazer met een blaaspijp van 8 kilo en het surplus aan glas in totaal ruim twintig kilo moest hanteren. Hoe dat allemaal in z'n werk ging moet U maar in mijn boek lezen. Persoonlijk ruil ik menig kristalobject graag in voor zo'n schoonheid van een fles ook al is de maker ervan anoniem gebleven. Maar ja dat geldt zelfs voor de maker van de beroemde Portland vaas, waarover het Corning Institute of Glass heeft gezegd dat het vakmanschap van de graveur John Northwood wordt geëvenaard door dat van de onbekend gebleven glasblazer. Daarom ben ik erg blij dat hier aan de wanden de schilderijen en pastels hangen van Herman Heijenbrock, de grote Industrieschilder. Hij tekende gewone arbeiders en was daarin uniek. Het is bij mijn weten voor het eerst dat zoveel van zijn werk in bezit van de Leerdamse musea hier getoond wordt. Het is een unieke kans om werk van hem te zien dat anders onder de hanenbalken weggestopt ligt.

De tentoonstelling "Het Vierkant en de Fles" is na "400 jaar Gebruiksglas" in 1983, "Buitengewoon Glas" in 1993 en "In Glas verpakt" in 1999 de vierde flessententoonstelling ooit in Leerdam gehouden. Ik vind het buitengewoon dat ik ze alle vier heb mogen inleiden. Veel genoeg bij het bezichtigen van deze unieke expositie."

Johan Soetens